

POSTANOWIENIE

21 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

na posiedzeniu niejawnym 21 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa K.R. i M.S.

przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 28 listopada 2023 r., I ACa 1120/22,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) odmawia zasądzenia od pozwanego na rzecz powodów
kosztów postępowania kasacyjnego.**

(A.D.)

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 19 maja 2022 r. wydanym w sprawie z powództwa K.R. i M.S. przeciwko Bank spółce akcyjnej w W. ustalił, że bliżej opisana umowa o kredyt mieszkaniowy z 19 września 2008 r. zawarta pomiędzy Bank S.A. z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym pozwanego) i powodami jest nieważna, zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie kwotę 302 080,23 zł zastrzegając, że spełnienie świadczenia powinno nastąpić za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów pozwanemu kwoty 360 000 zł albo zabezpieczeniem roszczenia o zapłatę tej kwoty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach postępowania.

Apelacja pozwanego od tego orzeczenia została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 28 listopada 2023 r.

Pozwany Bank wniósł skargę kasacyjną opierając wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przyczynach kasacyjnych objętych art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji, służącym ochronie interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni i stosowania prawa, wkład Sądu Najwyższego w rozwój orzecznictwa i nauki prawa oraz eliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu nieważnym lub orzeczeń oczywiście niezgodnych z prawem. Stosownie do 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania w razie wykazania przez stronę, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z punktu widzenia funkcji oraz założeń skargi kasacyjnej jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia, rolą „przedsądu” jest wstępna selekcja skarg pod kątem spełniania wymienionych wyżej kryteriów (przyczyn kasacyjnych) kwalifikujących skargę do jej przedstawienia Sądowi Najwyższemu w celu merytorycznego rozpoznania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne na gruncie art. 385¹ § 1 i 2 k.c., polegające na konieczności ustalenia, czy istnieje prawna możliwość wydzielenia z klauzuli indeksacyjnej (rozumianej jako klauzula przeliczeniowa, w znaczeniu podstawy określenia zobowiązania kredytowego oraz jako klauzula waloryzacyjna przy określaniu wysokości zobowiązań z tytułu spłaty poszczególnych rat kredytu) części abuzywnej powstałej w związku ze stosowaniem do klauzuli indeksacyjnej klauzuli kursowej (uznanej za abuzywną), a co za tym idzie utrzymanie w mocy umowy kredytu, po wyeliminowaniu z niej tych części postanowień uznanych za abuzywne, jako zgodnej w pozostałej części z przepisami prawa krajowego.

Kolejne przedstawione przez skarżącego zagadnienie dotyczy wykładni art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. w zw. z art. 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 91 k.p.c. co do kwestii, czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia - oparty o dyspozycję art. 203¹ k.p.c. - wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu.

W nawiązaniu do tak sformułowanej przyczyny kasacyjnej należy przypomnieć, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przy okazji rozpoznania skargi kasacyjnej przyczyni się do rozwoju prawa i orzecznictwa oraz będzie miało znaczenie nie tylko dla tej konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także dla innych podobnych spraw. Skarżący powinien sformułować to zagadnienie w sposób przyjęty przy przedstawianiu przez sąd powszechny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; przedstawić pogłębiony wywód prawny uzasadniający zgłoszone wątpliwości, wykazać zasadność preferowanego sposobu jego rozstrzygnięcia, a także wadliwość rozwiązania przez Sąd drugiej instancji postawionego problemu prawnego w sposób rzutujący na wynik sprawy.

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości prawne zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)

oraz Sądu Najwyższego. Wskazano w nim, że określenie wysokości świadczenia z tytułu zwrotu kredytu obciążającego konsumenta z odwołaniem do tabel kursów walut obcych ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem, narusza równorzędność stron, w związku z czym tego rodzaju postanowienia umowne mają charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, Nr 2, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, określają główne świadczenie kredytobiorcy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a zatem podlegają kontroli, jeśli nie zostały sformułowane w jednoznaczny sposób (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., I CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21 oraz z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22). Postanowienia umowne są wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, gdy umowa przedstawia w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się dane postanowienie, umożliwiając konsumentowi orientację, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, co do wpływających dla niego z tej umowy konsekwencji ekonomicznych (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16; z 3 października 2019 r., C-260/18 oraz z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13; wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Sąd Najwyższy wyjaśnił już również, że klauzula ryzyka walutowego i klauzula kursowa określająca przeliczenie zobowiązań stron (tzw. klauzula spreadowa) - w ramach przyjętego w umowie mechanizmu waloryzacji są ze sobą ściśle powiązane, co ma istotne znaczenie z perspektywy oceny, czy określają one główne świadczenia stron, czy zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, a także w płaszczyźnie możliwości utrzymania umowy w mocy, a ich rozszczępienie jest zabiegiem sztucznym (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 i dalsze powołane tam

orzecznictwo). Oceny abuzywności postanowienia umownego dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, a nie następnie, co oznacza, że ocena niedozwolonego charakteru postanowienia nie może uwzględniać okoliczności powstałych po zawarciu umowy - w tym także sposobu stosowania postanowienia umowy w praktyce (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1. poz. 2). Uznanie klauzul przeliczeniowych za abuzywne oznacza, że są one - z mocy samego prawa od momentu zawarcia umowy - bezskuteczne (nie wiążą) konsumentów (art. 385¹ § 1 k.c.), aczkolwiek strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, jeśli jest to tylko możliwe. Stwierdzenie niedozwolonego charakteru postanowienia w umowie kredytu może uzasadniać uznanie umowy za nieważną. Umowa będzie dotknięta nieważnością, gdy bez abuzywnych postanowień jej obowiązywanie nie jest możliwe w świetle prawa krajowego i nie zaszły przesłanki umożliwiające zastosowanie regulacji zastępczej, a konsument postanowień abuzywnych nie potwierdził, nie udzielając następnie świadomej i wolnej zgody na te klauzule i tym samym odmawiając przywrócenia im skuteczności z mocą wsteczną (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56; uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, Nr 6, poz. 40; wyroki TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18 i z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, oraz wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD, 2021, Nr 2, poz. 20, z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także w kwestii, czy bez dotkniętych abuzywnością klauzul przeliczeniowych, umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej może nadal obowiązywać, wskazując, że wyeliminowanie tych klauzul prowadzi także do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Wyłączył dopuszczalność zastąpienia abuzywnych postanowień umownych przepisami dyspozytywnymi lub zwyczajami, przez zastosowanie średniego kursu NBP w

oparciu o art. 358 § 2 k.c. lub art. 41 prawa wekslowego, ewentualnie w oparciu o wykładnię umowy przy zastosowaniu art. 65 k.c. (zob. wyroki z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 31 stycznia 2023 r., II CSKP 941/22). Wskazał, że jeżeli bez niedozwolonych postanowień umownych umowa nie może obowiązywać, a nie są spełnione przesłanki uzupełnienia luki przez regulację zastępczą i konsument nie wyraził świadomie i swobodnie woli sanowania postanowienia, umowa jest trwale bezskuteczna (nieważna), a podstawą tej nieważności jest art. 58 k.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 16 września 2021 r., I CSKP 166/21; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23; z 9 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22). Sąd Najwyższy wypowiedział się także co do znaczenia nowelizacji prawa bankowego dokonanej tak zwaną ustawą antyspreadową czyli ustawą z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) dla bytu prawnego umów zawartych przed wejściem w życie tej noweli (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i z 28 października 2022 r., II CSKP 894/22).

Jeżeli chodzi o wątpliwość dotyczącą wykładni art. 498 k.c. oraz art. 499 k.c. w zw. z art. 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 91 k.p.c. co do kwestii dopuszczalności i skuteczności podniesienia przez pozwanego nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego - w ramach kaskadowej linii obrony - zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego - zostało one sformułowane w oderwaniu od ustaleń faktycznych i ocen prawnych zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Sąd Apelacyjny uznał bowiem, że nie mógł odnieść skutku zarzut potrącenia zgłoszony w postępowaniu apelacyjnym w piśmie z 3 października 2022 r. ze względu na brak spełnienia przesłanki wymagalności wierzytelności przedstawionej do potrącenia. W skierowanym do powodów oświadczeniu o potrąceniu pozwany zawarł bowiem wprowadzić wezwanie do zwrotu udostępnionego im kapitału w kwocie 360 000 zł, ale następnie stwierdził, że jeśli określony powodom termin 14 dni na zapłatę upłynie bezskutecznie – składa oświadczenie woli o potrąceniu (k. 573), a zatem w chwili, w której

oświadczenie woli o potrąceniu dotarło do adresata, wierzytelność pozwanego Banku nie była wymagalna, ponieważ nie upłynął wyznaczony termin.

W świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego dopuszczalne jest i nie stanowi zakazanego potrącenia pod warunkiem, dokonanie przez pozwanego ewentualnego potrącenia swej wzajemnej wierzytelności, tj. potrącenia jej tylko na wypadek, gdyby objęta żądaniem pozwu wierzytelność, którą kwestionuje, została uznana przez sąd za uzasadnioną (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1968 r., I CR 538/68, OSNCP 1969, Nr 11, poz. 204; z dnia 1 grudnia 1961 r., 4 CR 212/61, OSPiKA 1962, Nr 11, poz. 293). W takim wypadku nie dochodzi do uznania powództwa. W oświadczeniu o potrąceniu właściwym mieści się uznanie własnego roszczenia wobec osoby, do której jest ono skierowane w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 2 k.c., tj. tylko w sensie materialnym (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 70/11 i z 5 października 2018 r., I CSK 629/17). Do skuteczności potrącenia konieczne jest istnienie i wymagalność obu potrącanych wierzytelności (art. 498 § 1 k.c.) a także nieprzedawnienie żadnej z nich w chwili, gdy potrącenie stało się możliwe (art. 502 k.c.). Wierzytelność jest wymagalna w rozumieniu art. 498 § 1 k.c. w terminie wynikającym z art. 455 k.c. (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 86).

W odniesieniu do zagadnienia wymagalności wzajemnych roszczeń zwrotnych wskutek nieważności umowy kredytu w orzecznictwie TSUE wskazano, że razie stwierdzenia nieważności umowy kredytowej zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem, konsument jest uprawniony do domagania się od przedsiębiorcy zwrotu świadczeń spełnionych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy oraz odsetek za opóźnienie od momentu upływu terminu nałożonego na danego przedsiębiorcę do wykonania tego zobowiązania, po tym jak przedsiębiorca ten otrzyma wezwanie do zwrotu tego świadczenia (zob. wyrok TSUE z 14 grudnia 2023 r., C 28/22, Getin Noble Bank, ECLI:EU:C:2023:992.). Powstanie stanu wymagalności roszczenia o zwrot świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy oraz stanu opóźnienia w realizacji tego roszczenia przez zobowiązanego, nie jest uzależnione od stanowiska konsumenta co do braku jego zgody na dalsze obowiązywanie umowy zawierającej klauzule abuzywne (zob. wyrok TSUE z dnia 7

grudnia 2023, C-140/22, mBank, ECLI:EU:C:2023:965). Przedsiębiorcy – w przypadku nieważności umowy kredytowej – przysługuje roszczenie o zwrot kapitału wypłaconego konsumentowi w wykonaniu tej umowy z odsetkami za opóźnienie od dnia wezwania konsumenta przez bank do zapłaty (zob. wyrok TSUE z 15 czerwca 2023 r., C-520/21 oraz postanowienie TSUE z 11 grudnia 2023 r., C-756/22). Do powstania roszczenia zwrotnego (restytucyjnego) jest konieczne wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia, a zatem doprowadzenie przez wierzyciela do stanu wymagalności własnej wierzytelności. W konsekwencji profesjonalny uczestnik obrotu prawnego, jakim jest bank, musi dać jasny wyraz temu, że jego oświadczenie zmierza zarówno do postawienia przysługującej mu wierzytelności w stan wymagalności, jak i do przedstawienia jej do potrącenia z wierzytelnością konsumenta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2025 r., II CSKP 703/23). Brak zatem potrzeby kolejnego odniesienia się do przedstawionej problematyki na gruncie niniejszej sprawy.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał się na przesłankę objętą art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ponieważ Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły nieważność umowy kredytu wskutek abuzywności postanowień umownych, podczas gdy powód nie posiada statusu konsumenta w ramach spornej umowy kredytu, albowiem powódka – M.S. prowadzi działalność gospodarczą, którą rozpoczęła w dniu 1 października 2004 roku, tj. przed zawarciem spornej umowy, a następnie podała jako stałe miejsce wykonywania działalności gospodarczej adres kredytowanej nieruchomości, co wskazuje na stricte inwestycyjny charakter spornego (rażące naruszenie art. 22¹ k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 6 k.c.);

Według skarżącego, Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły, że sporna umowa kredytu jest nieważna, podczas gdy powództwo o stwierdzenie nieważności umowy kredytu - na skutek innych przesłanek niż bezwzględna nieważność w związku z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa - winno zostać oddalone z uwagi na fakt, że żądanie oparte o dyspozycję przepisu art. 189 k.p.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. winno być nakierowane na to, aby sąd dokonał wiążącego strony ustalenia istnienia/nieistnienia stosunku prawnego, prawa, a nie stwierdzenia

nieważności całej umowy (rażące naruszenie art. 189 k.p.c.). Stanowiło to także orzeczenie ponad żądanie pozwu, albowiem tak sformułowane przez powodów żądanie pozwu dotyczyło tylko zarzutu nieważności umowy z mocy prawa (naruszenia norm bezwzględnie obowiązujących), a nie żądania powstającego wskutek stwierdzenia abuzywności niektórych postanowień umowy kredytu (naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c.).

Skarżący podniósł także w ramach tej przyczyny kasacyjnej, że Sądy orzekające błędnie ustaliły nieważność umowy kredytu wskutek abuzywności postanowień umownych i braku możliwości zastąpienia niedozwolonych postanowień obiektywnym (niezależnym od Banku) kursem waluty, czy też przepisem dyspozytywnym normy art. 358 § 2 k.c., podczas gdy postanowienia spornej umowy kredytu umożliwiające pozwanemu ustalenie tabel kursów kupna i sprzedaży walut na zasadach rynkowych w ramach uprawnień wynikających z przepisów prawa bankowego przyznających bankowi autonomię w zakresie określania kursów walut stosowanych przezeń w rozliczeniach z klientami nie mogą zostać uznane za abuzywne, gdyż stanowi to bezpodstawne nadmierne ograniczenie swobody działalności gospodarczej Banku, albowiem zasady ustalania kursów walut przez Pozwanego są zgodne z rekomendacjami KNF dotyczącymi dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami, a nadto zasady ustalania kursu średniego przez Narodowy Bank Polski są analogiczne do zasad ustalania kursów przez Pozwanego, co prowadziłoby do uznania, iż postanowienia regulujące zasady ustalania kursu średniego NBP również są abuzywne (naruszenie art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 5 ust. 2 pkt. 7, art. 111 ust. 1 pkt 4, art. 137 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia z dnia 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe w zw. z § 2 ust. 2 Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 roku w sprawie sposobu wyliczania i ogłaszania bieżących kursów walut obcych w zw. z art. 20 oraz 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie objętej art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nakłada na skarżącego powinność wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego,

naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230). Wniosek nie spełnił powyższych wymagań. W wywodach wskazujących na autonomię banków w zakresie określania kursów walut stosowanych przezeń w rozliczeniach z klientami, skutkującą niemożliwością uznania tych postanowień za abuzywne, pozwany pomija utrwalone już orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące przesłanek, jakie muszą być spełnione, aby można było przyjąć, że konsument został należycie poinformowany o ryzyku walutowym związanym z zaciągnięciem kredytu indeksowanego do waluty obcej czy denominowanego w tej walucie (por. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22). W szczególności w wyroku z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że z orzecznictwa TSUE wynika, iż kredytobiorca-konsument musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej (szeroko rozumianego), ponosi przez cały okres obowiązywania umowy ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku silnej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono także, że ogólne pouczenie konsumenta, iż wahania kursów waluty obcej, do której kredyt jest denominowany/indeksowany, wpłyną na wysokość salda kredytu oraz wysokość raty kapitałowo-odsetkowej wyrażonej w walucie krajowej, jest niewystarczające dla stwierdzenia, że bank udzielił kredytobiorcy konsumentowi wystarczającej informacji. Nawet przestrzeganie przez bank obowiązującego w dacie zawarcia umowy standardu wynikającego z rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego dotyczącej dobrych praktyk w zakresie ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie wydanej w 2006 r., nie wyklucza oceny, iż bank nie udzielił

konsumentowi należytej informacji, a ocena ta może przesądzać nietransparentność klauzuli ryzyka walutowego (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22).

Wywody skarżącego co do wadliwego, w jego ocenie, rozstrzygnięcia odnośnie roszczenia o ustalenie nieważności umowy również nie przekonują o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. W orzecznictwie Sądu Najwyższego opowiedziano się za istnieniem interesu prawnego konsumenta w żądaniu przez niego ustalenia nieważności umowy kredytu (ściślej ustalenia nieistnienia wynikającego z niej stosunku prawnego kredytu – zob. uzasadnienie uchwał Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1993 r., III CZP 171/93, OSNCP 1994, nr 7-8, poz. 149 i z 20 października 2015 r., III CZP 27/15, OSNC 2016, Nr 3, poz. 31, uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, Nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, Nr 2, poz. 11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 2 lipca 2015 r., V CSK 640/14; z 2 lutego 2006 r., II CK 395/05; z 25 lutego 2022 r., II CSKP 87/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22; z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, z 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, z 10 maja 2021 r., I CSKP 64/21, OSNC 2022, Nr 3, poz. 28 oraz z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22). W judykaturze zdecydowanie dominuje także stanowisko, że sformułowanie żądania jako zmierzającego do ustalenia (stwierdzenia) nieważności lub nieistnienia czynności prawnej (umowy) stanowi często stosowany, ale niezbyt precyzyjny skrót myślowy, utożsamiający zdarzenie prawne mające być źródłem stosunku prawnego z tym stosunkiem; żądanie takie należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, który miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, Nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, Nr 2, poz. 11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, z 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, z 10 maja 2021 r., I CSKP 64/21, OSNC 2022, Nr 3, poz. 28 oraz z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22). Tymczasem, w niniejszej sprawie powodowie nie tylko już w pozwie domagali się ustalenia nieważności umowy kredytu, ale także na rozprawie przed

Sądem Okręgowym 10 maja 2022 r. po uprzednim uprzednim pouczeniu przez Sąd o skutkach stwierdzenia nieważności umowy oraz możliwości następczego wyrażenia zgody na istnienie klauzul abuzywnych oświadczyli, że domagają się stwierdzenia nieważności umowy jako korzystniejszego dla nich rozwiązania.

Nie ma także podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ze względu na dokonaną z rażącym naruszeniem art. 22¹ k.c. ocenę, że powódka posiada status konsumenta w ramach spornej umowy kredytu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że status osoby fizycznej jako konsumenta wyznaczany jest w ramach konkretnej czynności prawnej dokonywanej z przedsiębiorcą z uwzględnieniem jej rodzaju i celu. Nie decyduje o nim to, czy dana osoba prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową, lecz to, czy czynność zdziałana z przedsiębiorcą pozostaje w bezpośrednim związku z jej działalnością. Punktem odniesienia przy ocenie związku czynności prawnej z prowadzoną przez kredytobiorcę działalnością gospodarczą jako bezpośredniego lub pośredniego, są okoliczności danej sprawy istniejące w czasie dokonywania skonkretyzowanej czynności. Właściwe dla jej dokonania są kryteria rodzaju czynności prawnej i jej przedmiotu, typowego charakteru czynności ze względu na prowadzoną działalność gospodarczą, przeznaczenia nabywanego towaru lub usługi dla celu bezpośrednio lub pośrednio związanego z działalnością gospodarczą (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, Nr 4, poz. 50, z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 914/22 i z 8 marca 2024 r., II CSKP 85/24). Z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sądy orzekające – mając na względzie przywołane wyżej stanowisko – przyjęły, iż oboje powodowie w wypadku zawierania spornej umowy z 19 września 2008 r. byli konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c., ponieważ umowa została przez powodów zawarta w celu zakupu lokalu mieszkaniowego a zakupiona nieruchomość była wykorzystywana jedynie do celów mieszkalnych. Wprawdzie w dacie zawarcia umowy powódka prowadziła działalność gospodarczą, która była zarejestrowana pod adresem kredytowanej nieruchomości, ale działalność ta nigdy nie była faktycznie prowadzona w tym lokalu mieszkalnym i nie miała z nim związku, a powódka kosztów jego nabycia nigdy nie wliczała do kosztów działalności gospodarczej.

W tym stanie rzeczy orzeczono, jak w sentencji. Zawarty w piśmie procesowym nadanym 13 czerwca 2024 r. wniosek powodów o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego nie mógł zostać uwzględniony. Odpis skargi kasacyjnej został bowiem doręczony pełnomocnikowi powodów dnia 16 maja 2024 r. (k. 773). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pismo wniesione po dwutygodniowym terminie od doręczenia skargi wskazanym w art. 398⁷ § 1 k.p.c. nie wywołuje skutków odpowiedzi na skargę kasacyjną w zakresie kosztów postępowania kasacyjnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2002 r., IV CKN 1071/00, OSNC 2003, Nr 9, poz. 120, oraz z dnia 4 września 2002 r., I CKN 926/00, "Izba Cywilna" 2003, nr 10, s. 48).

(A.D.)

[r.g.]